

"נוהל שבת" – עוגנים בשבת הצבאית

לקראת שבת: ביום שישי בבוקר כבר ניכרת הפחתת הפעילות. חלק מהחיילים יצאו הביתה, והיחידה מצמצמת את הסד"כ למיעוט הנדרש. גם החיילים שנשארו ביחידה בשבת יכולים לחוש את הירידה במתח וריכוז תשומת הלב לעשייה המבצעית. לעומת כלל היחידה, במקום אחד ניכר תיגבור הפעילות: במטבח. כחלק מהפחתת הפעילות בשבת והגבלתה לצרכים בטחוניים בלבד, לא נערך ביחידות הצבא בישול בשבת, וביום שישי מבושל האוכל גם עבור השבת "מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת" (מסכת עבודה זרה דף ג עמוד א).

סעודת השבת והקידוש: ביחידות הצבא מתקיימות בליל שבת (יום שישי בערב) סעודות יחידתיות המעוגנות בפקודות צה"ל. את סעודת שבת פותחים ב"קידוש", בו אומרים פסוקים וברכות שקשורים לשבת קודם לשתיית מיץ ענבים (בדומה לברכת "לחיים" בסעודה). פסוקי הקידוש וברכותיו מבטאים את מהותה של השבת והקשר המיוחד שלה לעם ישראל. בקידוש מזכירים את השבת כ"זכר ליציאת מצרים" – זיכרון לעבדות הקשה שהייתה לבני ישראל במצרים, וכן "זיכרון למעשה בראשית" – לתיאור מעשה בריאת העולם שבו נפתח התנ"ך.

הבדלה: בדומה לחיים הצבאיים בהם טקסים פותחים וחותמים ארועים מיוחדים, גם המסורת היהודית עיצבה טקסים שמבחינים בין השבת לימות החול. בתחילת השבת נערך הקידוש, ובסופה נערכת "הבדלה". בעדות המזרח, נהוג לומר בהבדלה ברכת "הצליחנו", בה מבקשים הצלחה ביעדים העתידיים להתממש במהלך השבוע הקרב. בדומה לציון כניסת השבת בקידוש, ההבדלה מתחילה בפסוקים של ברכה לסימן טוב **לקראת השבוע הקרוב** וכן איחולים להצלחה במשימות הכלליות והפרטיות. לאחר מכן ממשיכה ההבדלה במספר ברכות הקשורות לחושים שונים: ברכת "בורא פרי הגפן" על טעם מיץ הענבים, "בורא מיני בשמים" על ריח עלים ריחניים, וברכת "בורא מאורי האש" על אור האש של הנר. לבסוף מברכים ברכת "המבדיל בין קודש לחול" הקשורה להבחנה בין האופי המיוחד של השבת לזה של ששת ימי החול והמעשה. **יש יחידות המצינות את יציאת השבת והחזרה לשיגרת הפעילות על ידי "הבדלה" כאירוע משותף לכלל המשרתים ביחידה.**

המשימה הצבאית בשבת- "פיקוח נפש לאומי דוחה שבת": לפי ההלכה היהודית, "פיקוח נפש דוחה שבת", והשבת נדחית הצדה כשנדרש להציל חיים של אנשים. הכלל שנכון לגבי הפרט, נכון בוודאי גם בנוגע לציבור ולמדינה. לכן, **פעילות מבצעית שנדרשת להגנה על המדינה, אזרחיה ותושביה, כמו גם על מתקנים צבאיים, מותרת בשבת**, גם אם היא כרוכה במעשים שבדרך כלל נחשבים כאסורים. בכך יש ביטוי לתפיסה לפיה השבת אמנם מהווה חלום, אך היא אינה הזיה שמנותקת ממציאות החיים.

המתח הזה מורגש מאוד ביחידה הצבאית: מחד יש הפחתה של רמת הפעילות, אך מאידך אין להקל בכלל במתח המבצעי. **השבת קוראת לזכור שאנו נדרשים להגן על הגבולות, ומייחלים לימים בהם ישרור שלום.**